

REPRESJE I DEPORTACJE W NAZISTOWSKIEJ EUROPIE (1933-1945)

Tal Bruttman

Od 1933 r. III Rzesza wprowadzała w życie zbrodniczą politykę skierowaną przeciwko różnym grupom ofiar, coraz liczniejszym w miarę podboju Europy. Polityka ta była podporządkowana wizji świata, jaką wyznawali naziści (*Weltanschauung*), a zwłaszcza doktrynie rasistowskiej, jak również poszczególnym systemom okupacyjnym narzuconym krajom podbitym.

Dzisiaj, zwłaszcza w związku z przywracaniem pamięci, polityka ta, która łączyła się z prześladowaniami, postrzegana jest jako jednolita, należy jednak rozróżnić dwie logiki, którymi się kierowała: logikę wewnętrzną, stosowaną na terytorium Rzeszy (poszerzanym w miarę postępujących podbojów terytorialnych), oraz zewnętrzną – dotyczącą ludności podbitej. W tę pierwszą logikę wpisuje się obóz koncentracyjny jako narzędzie represji współistniejące z reżimem nazistowskim. Ma on na celu „wychowanie” odbiegających od normy członków *Volksgemeinschaft*, „wspólnoty ludzkiej” określonej przez nazistów. Od 1933 do 1945 zamykani w obozach są członkowie politycznej opozycji, aspołeczni, przestępcy kryminalni, świadkowie Jehowy oraz homoseksualiści. Również dla „ochrony” *Volksgemeinschaft* wprowadzona zostaje operacja T4, mająca na celu uśmiercenie nieuleczalnie chorych (osoby upośledzone umysłowo lub fizycznie).

Od roku 1938 również różne grupy ludności podbitej, według ustalonych kategorii, wysyłane są do obozów koncentracyjnych, tym razem nie w ramach polityki wychowawczej, ale czysto represyjnej, której towarzyszy również eksploatacja siły roboczej na rzecz SS. Masowo wywożeni są do obozów członkowie ruchu oporu, zakładnicy czy przestępcy pospolici, jak w przypadku Francji, ale również elity intelektualne, jak w przypadku Polski. Obozy stanowią jednak tylko jeden z elementów aparatu represji stosowanego przez nazistów, obok zatrzymania, kary śmierci, czy po prostu bezwarunkowej egzekucji.

W przypadku innych kategorii osób prześladowanych prowadzona polityka jest bardziej złożona, jak w przypadku Cyganów, traktowanych początkowo jako aspołeczni, a następnie, od 1941 r., podlegających polityce rasistowskiej, a więc skazanych na uśmiercenie w różnych miejscach na terytorium Europy. Teoretycy nazistowscy opracowują również plany takie jak *Generalplan Ost*, mające na celu oczyszczenie i odnowienie etniczne terytoriów Europy wchodniej.

Jeśli chodzi o Żydów, są oni systematycznie niszczeni od 1941 r. zarówno w egzekucjach na miejscu, głodzeni na śmierć, jak i wysyłani do zorganizowanych ośrodków zagłady, zdecydowanie różniących się swoją funkcją od obozów koncentracyjnych.

Tal Bruttman jest historykiem, pełnomocnikiem przy urzędzie miasta Grenoble.